

საქართველოს ეკონომიკის განვითარების მნიშვნელობა

თამაზ შამათავა

საქართველოს ტექნიკური
უნივერსიტეტის დოქტორანტი

SUMMARY

Tamaz Shamatava

Economists throughout the world are modeling economical growth on behalf of financial capital, labor force and digital technologies. Nowadays, digital processes became not only integrated part of the economics but formed as digital economics. Actually, modern economics is standing on digital technologies, which are: commerce of digital products and services, e-commerce, internet, using of digital information and knowledge, block-chain systems and other digital economical activities. In modern political era, in Georgia, digital economics has to be considered as vital sector, which has the potential of the economical growth. It is obvious that, with the influence of digital processes, every aspect of life, quantities, variety of economical activities, business models and platform of the ecosystem has changed significantly. Abovementioned processes had direct or indirect influence on Georgian people, business organization or environment. It is a matter of fact that, power of the digital economics has an influence upon public and business sectors with its' digital innovation.

Keywords: Digital economics, digital technologies, e-commerce, digital processes.

რეზიუმე

მსოფლიოში ეკონომისტები ეკონომიკური ზრდის მოდელირებას კაპიტალის, სამუშაო ძალისა და ციფრული ტექნოლოგიების ხარჯზე ახდენენ. დღეს ციფრული პროცესები გახდა, არა მხოლოდ ეკონომიკის ინტეგრირებული ნაწილი, არამედ როგორც ციფრული ეკონომიკა. ფაქტობრივად, თანამედროვე ეკონომიკა ციფრულ ტექნოლოგიებს ეფუძნება: ციფრული პროდუქტებისა და მომსახურების ვაჭრობას, ელექტრონულ კომერციას, ციფრულ პროცესებს, ინტერნეტს საგნებს, ციფრული ინფორმაციისა და ცოდნის გამოყენებას, ბლოკჩეინის სისტემებს და, ასევე, სხვა ციფრულ ეკონომიკურ აქტივობას. თანამედროვე პოლიტიკურ ერაში, საქართველოსთვის ციფრული ეკონომიკა განხილული უნდა იქნას, როგორც სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი სექტორი, რომელსაც ქვეყნის ეკონომიკის ზრდის მამოძრავებელი პოტენციალი გააჩნია. ყველასთვის ნათელია, რომ ციფრული პროცესების გავლენით მნიშვნელოვნად შეიცვალა ცხოვრების ყველა ასპექტი, სიდიდეები, ეკონომიკური აქტივობის სახეობები, ბიზნეს მოდელები და

ეკონომიკის პლატფორმა. აღნიშნულმა პროცესებმა პირდაპირი თუ ირიბი გავლენა იქონია თითოეულ ქართველზე, ბიზნეს ორგანიზაციისა თუ გარემოზე. ფაქტია, რომ ციფრული ეკონომიკის პოტენციური ძალა, საჯარო და ბიზნეს სექტორს ციფრული ინოვაციების გავლენის ქვეშ აქცევს.

საკვანძო სიტყვები: ციფრული ეკონომიკა, ციფრული ტექნოლოგიები, ელექტრონული კომერცია, ციფრული პროცესები.

აღსანიშნავია, რომ რამდენადაც მაღალია ქვეყნის ციფრული მზადყოფნა, მით უფრო სწრაფად ხდება ციფრული ეკონომიკის ფორმირება. მაღალია სარგებელი და დაჩქარებულია ეკონომიკური აქტივობა ან პირიქით, დაბალი მზადყოფნის პირობებში ციფრული პროცესების გავლენა წარმოქმნის ახალ გამოწვევებს და ამცირებს ქვეყნის კონკურენტუნარიანობას. კვლევები ადასტურებს, რომ კომპანიების რაოდენობა, რომლებიც ციფრული ეკონომიკის ნაწილს წარმოადგენს, 5 წელიწადში 30%-ით გაიზარდა და, შესაბამისად, სამუშაო ადგილების რაოდენობა 5%-ით გაიზარდა. აღსანიშნავია, რომ საწარმოების 9%, რომლებიც ციფრულ სამუშაოს ეწევა, ნაციონალური წარმოების 7%-ს ქმნის¹. მსოფლიოში ციფრული ეკონომიკის „სასწაულების“ შესახებ წარმოდგენას ინტერნეტ-კომპანიების კაპიტალიზაცია ქმნის, რომელთაც (თითოეულს) იმაზე მეტი მოგება გააჩნია ვიდრე საქართველოს ეკონომიკაა. კერძოდ: Google/Alphabet (ბაზრის კაპიტალიზაცია 510 მლრდ დოლარი), Amazon (341 მლრდ დოლარი), facebook (340 მლრდ დოლარი), Tancent (206 მლრდ დოლარი), Alibaba (205 მლრდ დოლარი), Priceline (63 მლრდ დოლარი), Uber (63 მლრდ დოლარი), Baidu (62 მლრდ დოლარი), Ant Financial (60 მლრდ დოლარი), Salesforce (ბაზრის კაპიტალიზაცია 57 მლრდ დოლარი, 2016 წელს).

საქართველო ფლობს ციფრული ეკონომიკის რესურსსა და პოტენციალს, თუმცა მის სარგებელს და პოტენციალს ვერ ითვისებს. მიზეზი მდგომარეობს ციფრულ ეკონომიკურ პოლიტიკაში. კერძოდ: ქვეყანაში არ ხორციელდება ციფრულ პროცესებზე ზემოქმედების ღონისძიებები, ციფრული აქტივობის ფინანსური მხარდაჭერა მცირეა. ასეთი ძალისხმევის შედეგად უმნიშვნელოა, ფრაგმენტულია ციფრული

¹ <http://economist.com>

ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობი ღონისძიებები, მცირე ინტერნეტ-ტექნოლოგიების შექმნის სტიმულირებისა და ციფრულ ბაზარზე დასაქმების ხელშეწყობი პროგრამები, საგადასახადო-საბიუჯეტო სისტემა ხელს ვერ უწყობს ციფრული ბაზრისა და ინტერნეტ-ბიზნესის მდგრად განვითარებას, ელექტრონულ კომერციას ჩანასახშივე აფერხებს ინტერნეტ-ვაჭრობის დაბეგვრის სისტემა და დაბეგვრის ტარიფი. დღემდე, ინტერნეტის სამშობლოში, აშშ-ში, რამდენიმე შტატში ელექტრონული კომერციის გადასახადი არ მოქმედებს (ინტერნეტ-მომხმარებლებისათვის). სამწუხაროდ, საქართველოში, სამომხმარებლო ინტერნეტ-პროდუქტი, რომლის ღირებულება აღემატება 300 ლარს ექვემდებარება დაბეგვრას. ეკონომიკური დიპლომატია ვერ ქმნის ციფრული ეკონომიკური ზრდისა და განვითარების პირობებს.

2008 წლიდან მოყოლებული, მსოფლიოს მძლავრი ფინანსური კრიზისის ფონზე, სამუშაო ადგილების შექმნა, საწარმოო ხარჯების მინიმიზაცია, ეკონომიკური ზრდის ტემპის შენარჩუნება — ყველაზე აქტუალური და სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი საკითხებია ქვეყნებისათვის. რთული სათქმელია, რამდენად მიჰყვება საქართველო თანამედროვე ეკონომიკურ ტენდენციებს, თუმცა დაზუსტებით შეიძლება ითქვას, რომ ციფრული ეკონომიკა ქვეყნების ფინანსური კრიზისიდან გამოყვანის თანამედროვე, უძლიერესი ინსტრუმენტია. ეკონომიკა, დაფუძნებული ციფრულ ტექნოლოგიებზე, ციფრულ ეკონომიკას წარმოადგენს. ელექტრონული კომერციის, ორგანიზაციული პროცესების კომპიუტერიზებული მართვისა და ციფრული ინფრასტრუქტურის ზრდის ტემპი მსოფლიოში ძალიან სწრაფია, ის ეკონომიკური განვითარების ერთ-ერთი მთავარი სტიმულატორია. მცირე და საშუალო ზომის საწარმოების განვითარება, ციფრული ეკონომიკის პრინციპზე დაყრდნობით, ზრდის ბიზნეს სექტორში დასაქმებულთა რაოდენობას. ამ სტიმულატორს ძალუძს ეკონომიკური ზრდის ტემპის ამაღლება და ახალი სამუშაო ადგილების უმოკლეს დროში შექმნა. სოციალური მედია, მობილური ვებსერვისები, კომპიუტერული ქლაუდ - სისტემები და სხვა თანამედროვე ტექნოლოგიები მნიშვნელოვანწილად განაპირობებს ბიზნესის მართვის იმ ფორმებს, რომლებიც დღევანდელ მსოფლიოში ინერგება. ერთეული ორგანიზაციების, ინდუსტრიებისა ან სულაც ქვეყნების წინაშე დგას არჩევანი — გაითავისონ თანამედროვე ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების სიკეთე თუ ზრდის ტემპი შეანელონ და არაკონკურენტულ ერთეულებად იქცნენ. 2016 წლიდან მსოფლიო მოსახლეობის თითქმის ნახევარს ანუ 3 მილიარდ ადამიანს აქვს წვდომა ინტერნეტთან. ეს თავისთავად გულისხმობს ცოდნის გავრცელების გამარტივებულ პროცესებს,

საერთაშორისო ბაზრებზე შეღწევის სიმარტივეს და ა.შ. აშშ და შვედეთი ტრენდსეტერები არიან: ბოლო რამდენიმე წელიწადში 500,000-ზე მეტი სამუშაო ადგილი შტატებში, მობილური აპლიკაციების ინდუსტრიაში შეიქმნა. ევროპის ქვეყნები ჯერ კიდევ მიმდევრის პოზიციაში არიან. ციფრული ეკონომიკის პრინციპები სრულფასოვნად, ევროპული ორგანიზაციების მხოლოდ 2%-ს აქვს დანერგული, 41% სრულიად არააციფრულია, არ გამოიყენება ორგანიზაციული მართვის კომპიუტერული სისტემები, საქმის წარმოება არა ვირტუალურ, არამედ ძირითადად რეალურ დოკუმენტბრუნვაზეა დამყარებული.

ზოგიერთი სტატისტიკური მონაცემი:

- ციფრულ ეკონომიკაში უკვე დასაქმებულია 200 მილიონი ადამიანი.²

- ევროპის მასშტაბით, 2020 წელს, ციფრულ ეკონომიკაში იმუშავებს დამატებით 5 მილიონი ადამიანი

- Intel-ის მონაცემებზე დაყრდნობით, მსოფლიოში 19 მილიონი პროგრამისტია, მათი რიცხვი 2019 წელს 25 მილიონამდე გაიზრდება

- 2020 წელს 50 მილიარდი უკაბელო მოწყობილობა დაუკავშირდება ერთმანეთს, ეს კი 15-ჯერ გაზრდის გადაცემული ინფორმაციის მოცულობას

- 2020 წელს ახალი სამუშაოს დაწყების მსურველი კანდიდატების 90% დადგება სავალდებულო მოთხოვნის წინაშე, რომ მათ უნდა იცოდნენ თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენება

- საერთაშორისო ორგანიზაციების 75% 2017 წლისთვის გეგმავს მასშტაბურ ინვესტირებას ციფრულ ტექნოლოგიებში.

მაღალტექნოლოგიური სფერო უზარმაზარ შესაძლებლობებს იძლევა ახალგაზრდებისთვის, ვისთვისაც კომპიუტერი ცხოვრების განუყოფელი ნაწილია, და ეს იმის გათვალისწინებით, რომ მსოფლიოში ახალგაზრდების უმუშევრობის მაჩვენებელი საგანგაშო პარამეტრებს აღწევს: საბერძნეთი — 55%, ესპანეთი — 52%, ევროპის სხვა ქვეყნები — 20-22%, საქართველო — 31%. ასეთ პირობებში ციფრული ეკონომიკის განვითარება, ინოვაციების ხელშეწყობა, მაღალტექნოლოგიური სისტემების მცირე ორგანიზაციებში დანერგვა კი შესაძლოა, სინათლის ერთადერთი სხივი იყოს გვირაბის ბოლოს. ევროკომისიის გაანგარიშებით, ევროპული ქვეყნების მიერ შვედეთის ან აშშ-ის მაგალითის “ანარეკლის პრინციპით” დანერგვა დამატებით 1,500,000 სამუშაო ადგილს შექმნიდა. პრინციპი გულისხმობს საკანონმდებლო ბაზის მომზადებას, ცნობადობისა და სწავლების კომპონენტის გაძლიერებას, ციფრული მენარმეობის მხარდაჭერას ევროკომისიის დაკვეთით ჩატარებული კვლევების თანახმად, მცირე ბიზნესის ზრდის ტემპი საშუალოდ 3-ჯერ მაღალია, თუ ორგანიზაცია ციფრული ტექნოლოგიებით ხელმძღვანელობს. მცირე

2 2020 წლამდე ეს რიცხვი 50%-ით გაიზრდება

ბიზნესერთეულების მხოლოდ 10% რჩება ბაზარზე, კომერციალიზაციიდან 3 წლის შემდეგ. მძლავრი კონკურენცია მარტივად განდევნის ბაზრიდან სუსტ ერთეულებს.

საჭიროა, სახელმწიფომ (საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრომ) პარტნიორ სახელმწიფოებთან, ორმხრივი ურთიერთობები გააღრმავოს ციფრული ეკონომიკის სფეროში, ეკონომიკური დიპლომატია აწარმოოს ციფრული ეკონომიკური ზრდისა და განვითარების მიმართულებით, საგარეო პოლიტიკის სტრატეგია მიმართოს ციფრული ბიზნესგარემოს წარმოჩენის, ციფრული პროდუქტების საექსპორტო პირობების შექმნისა და ციფრული ვაჭრობის სივრცის ფორმირებისაკენ. განახორციელოს ქვეყნის ციფრული ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ხელშეწყობა. აღსანიშნავია, რომ საზოგადოების სოციალური და ეკონომიკური აქტივობის ამაღლება, საზოგადოების გაძლიერება და კეთილდღეობის ზრდა მიიღწევა ციფრული გარემოს ათვისებით, ციფრული ბაზრების განვითარებით და სამეცნიერო რესურსის აქტიური გამოყენებით არის შესაძლებელი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ციფრული საქართველო - ელექტრონული საქართველოს სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა 2014 - 2018
2. ც.ნოზაძე, ზ.თეთრუაშვილი, ნ.ნოზაძე - ინფორმატიკა და ინფორმაციული ტექნოლოგიები - ბილისი 2007 წ.
3. ც. ნოზაძე, ზ.თეთრუაშვილი, ს. ნოზაძე - კომპიუტერული ქსელები, ინტერნეტი, კომპიუტერული უსაფრთხოება - თბილისი 2007წ.
4. В.Ю. Катасонов «цифровые финансы. Криптовалюты и электронная экономика - Год 2017 isbn: 978-5-9909785-4-6
5. Tapscott, Don (1997). The digital economy : promise and peril in the age of networked intelligence. New York: McGraw-Hill. ISBN 0-07-063342-8.
6. Mesenbourg, T.L. (2001). Measuring the Digital Economy. U.S. Bureau of the Census.
7. Nicholas Negroponte (1995-01-01). "Bits and Atoms". Wired magazine.